

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร การสื่อสารในครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัวของสามีภรรยาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One Shot Descriptive Study) โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อหาข้อสรุปจากผลการศึกษาที่ได้มา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือสามีภรรยาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนประชากรทั้งหมดได้จากแหล่งต่างๆ คือ

เอกสารประมวลสถิติงานทะเบียนของสำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลในเอกสารระบุว่า ในปี พ.ศ.2541 มีจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,849,249 ครัวเรือน ในจำนวนดังกล่าวช่วยอมประกอบด้วยชายและหญิงซึ่งขอมรับที่จะอยู่ ร่วมกันเป็นครอบครัวในสังคม ไม่ว่าจะโดยการสมรสตามกฎหมาย และ/หรือตามจารีตประเพณี และ/หรือตามพหุัตินัย มีความผูกพันทางอารมณ์ และมีความสัมพันธ์ทางพหุัตินัยในฐานะของคู่สมรสและอาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงคนใดคนหนึ่งก็ได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

การกำหนดจำนวนตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 : 29) โดยผู้วิจัยกำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ระดับ 95 % และความผิดพลาดไม่เกิน 5 % ปรากฏว่าได้จำนวนตัวอย่าง 400 ราย

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการเก็บตัวอย่างจากสถานที่ต่างๆ เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการ บริษัท สถานที่ราชการ องค์การรัฐวิสาหกิจ ท่าอากาศยาน สถานีขนส่งมวลชน ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น โดยพยายามกระจายการเก็บข้อมูลไปตามเขตต่างๆ 50 เขต กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แยกเป็นเขตละ 8 คน โดยเก็บข้อมูลจากสามี 200 คน และภรรยา 200 คน โดยในแต่ละครัวเรือนจะเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีสถานภาพเป็นสามีหรือภรรยาคนใดคนหนึ่งก็ได้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามหรือ ให้นักกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองจนได้จำนวนตามต้องการ

สมมติฐานและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของคู่สามีภรรยา
 ตัวแปรอิสระ - การเปิดรับข่าวสาร
 ตัวแปรตาม - รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
- สมมติฐานที่ 2 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในครอบครัวของคู่สามีภรรยา
 ตัวแปรอิสระ - การเปิดรับข่าวสาร
 ตัวแปรตาม - การตัดสินใจในครอบครัว
- สมมติฐานที่ 3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในครอบครัวของคู่สามีภรรยา
 ตัวแปรอิสระ - รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
 ตัวแปรตาม - การตัดสินใจในครอบครัว
- สมมติฐานที่ 4 คู่สามีภรรยาที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารต่างกัน
 ตัวแปรอิสระ - ลักษณะทางประชากร
 ตัวแปรตาม - การเปิดรับข่าวสาร

- สมมติฐานที่ 5 คู่สามีภรรยาที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน
ตัวแปรอิสระ - ลักษณะทางประชากร
ตัวแปรตาม - รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
- สมมติฐานที่ 6 คู่สามีภรรยาที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมีการตัดสินใจในครอบครัวต่างกัน
ตัวแปรอิสระ - ลักษณะทางประชากร
ตัวแปรตาม - การตัดสินใจในครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า ดัดแปลงจากหนังสือ เอกสาร และแนวคิดงานวิจัยที่ใกล้เคียงของผู้ที่ได้ทำการวิจัยมาแล้วซึ่งประกอบด้วยคำถามชนิดปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว พื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว และความคาดหวังที่มีต่อครอบครัว มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 22 ข้อ
- ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสาร เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของสามีภรรยา มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ
- ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของสามี-ภรรยา เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของสามีภรรยา ตามแนวคิดของ Kantor and Lehr (1976) มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 18 ข้อ

ข้อที่ 1 - 6

ใช้วัตรูปแบบการสื่อสารแบบปิด (closed family communication)

ข้อที่ 7 - 12

ใช้วัตรูปแบบการสื่อสารแบบเปิด (open family communication)

ข้อที่ 13-18

ใช้วัตรูปแบบการสื่อสารแบบปล่อย (random family communication)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในกิจของครอบครัว มี 2 ส่วน

การตัดสินใจในครอบครัวของสามีภรรยา

ข้อ 4.1 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัวของสามีภรรยา (แบ่งเป็น 11 ประเด็น)

ข้อ 4.2 เป็นคำถามถึงเหตุผลที่ทำให้สามีหรือภรรยาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการตัดสินใจในครอบครัว

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำเอาแบบสอบถามไปทำการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยปฏิบัติดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Wording) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงมากที่สุด

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบล่วงหน้า (Pre-Test) กับสามีภรรยาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ ในส่วนของความคาดหวังเกี่ยวกับครอบครัว การเปิดรับข่าวสาร รูปแบบ การสื่อสารในครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัว ผู้วิจัยหาค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นตามสูตรของ Cronbach คือ Coefficient Alpha ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้ผลจากการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 ความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของครอบครัว (ข้อที่ 22) จำนวน 19 ข้อย่อย
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .816$

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทั่วไป (ข้อที่ 5) จำนวน 9 ข้อย่อย
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .871$

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับครอบครัว (ข้อที่ 6) จำนวน 9 ข้อย่อย
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .730$

ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามแนวคิดของ William Rogers
จำนวน 18 ข้อย่อย
ส่วนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารแบบปิด (closed family communication)
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .717$
ส่วนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารแบบเปิด (open family communication)
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .799$
ส่วนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารแบบปล่อย (random family communication)
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .709$

ตอนที่ 4 การตัดสินใจในครอบครัวของสามีภรรยา (ข้อที่ 4.1) จำนวน 11 ข้อย่อย
ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .625$

จากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแสดงให้เห็นว่า ค่าตามในแต่ละตอนมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และผู้ช่วยวิจัยช่วยเก็บข้อมูลด้วย มีการประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ก่อนออกเก็บข้อมูลจริง และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างให้สละเวลาตอบแบบสอบถาม โดยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามในกรณีที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้เอง และแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบเองในกรณีที่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้ โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 สัปดาห์

เกณฑ์การให้คะแนนตัวแปร

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดค่าตัวแปรต่างๆ ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ บทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว พื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว ตรวจให้คะแนนโดยการแจกแจงความถี่แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อครอบครัว (ส่วนที่ 1 ข้อ 22) กำหนดค่าคะแนนดังนี้

ความคาดหวังในเรื่องต่างๆ จากครอบครัว

คาดหวัง / อยากให้เกิดขึ้นมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
คาดหวัง / อยากให้เกิดขึ้นมาก	ให้	4	คะแนน
คาดหวัง / อยากให้เกิดขึ้นปานกลาง	ให้	3	คะแนน
คาดหวัง / อยากให้เกิดขึ้นน้อย	ให้	2	คะแนน
คาดหวัง / อยากให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

แปลและให้ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับสูงมาก	4.50 - 5.00	คะแนน
ระดับสูง	3.50 - 4.49	คะแนน
ระดับปานกลาง	2.50 - 3.49	คะแนน
ระดับต่ำ	1.50 - 2.49	คะแนน
ระดับต่ำมาก	1.00 - 1.49	คะแนน

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล กำหนดค่าคะแนนดังนี้

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ

บ่อยที่สุด	ให้	5	คะแนน
บ่อยมาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

แปลและให้ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับสูงมาก	4.50 - 5.00	คะแนน
ระดับสูง	3.50 - 4.49	คะแนน
ระดับปานกลาง	2.50 - 3.49	คะแนน
ระดับต่ำ	1.50 - 2.49	คะแนน
ระดับต่ำมาก	1.00 - 1.49	คะแนน

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับครอบครัวจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกำหนดค่าคะแนน

ดังนี้

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ

บ่อยที่สุด	ให้	5	คะแนน
บ่อยมาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

แปลและให้ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับสูงมาก	4.50 - 5.00	คะแนน
ระดับสูง	3.50 - 4.49	คะแนน
ระดับปานกลาง	2.50 - 3.49	คะแนน
ระดับต่ำ	1.50 - 2.49	คะแนน
ระดับต่ำมาก	1.00 - 1.49	คะแนน

ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของสามีภรรยา กำหนดค่าคะแนนดังนี้

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบต่างๆ ตามแนวคิดของ Kantor & Lehr

คือแบบปิด (ข้อ 1 - 6) แบบเปิด (ข้อ 7 - 12) และแบบปล่อย (ข้อ 13 - 18)

เกิดขึ้นเป็นประจำ / บ่อยมาก	ให้	4	คะแนน
เกิดขึ้นบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

จากนั้นรวมคะแนนโดยแยกคะแนนออกเป็น 3 กลุ่ม ตามรูปแบบการสื่อสาร ในครอบครัวแล้วเปรียบเทียบคะแนนระหว่าง 3 ส่วน คะแนนของกลุ่มสูงสุดจะแสดงความหมาย ดังนี้

ได้คะแนนรวมในส่วนข้อ 1 - 6 มากที่สุด
แสดงว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็นแบบปิด
ได้คะแนนรวมในส่วนข้อ 7 - 12 มากที่สุด
แสดงว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็นแบบเปิด
ได้คะแนนรวมในส่วนข้อ 13 - 18 มากที่สุด
แสดงว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็นแบบปล่อย

ตอนที่ 4 ผู้ตัดสินใจหลักในกิจครอบครัวของสามีภรรยา

การมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจหลักในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัวตนเอง

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ตามสมควร	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด / ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

แปล และให้ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับสูงมาก	4.50 - 5.00	คะแนน
ระดับสูง	3.50 - 4.49	คะแนน
ระดับปานกลาง	2.50 - 3.49	คะแนน
ระดับต่ำ	1.50 - 2.49	คะแนน
ระดับต่ำมาก	1.00 - 1.49	คะแนน

การประมวลผลข้อมูล

ทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการนำเสนอข้อมูลในตาราง เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว พื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว และความคาดหวังที่มีต่อครอบครัว

1.2 การเปิดรับข่าวสารของสามีภรรยา

1.3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของสามีภรรยา

1.4 การตัดสินใจในครอบครัวของสามีภรรยา

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการหาความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่าง ๆ ตามสมมติฐานข้อที่ 1 - 3

2.2 หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปร โดยใช้สถิติ t-test แบบกรณีสองกลุ่มอิสระ (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) จำแนกตามลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสาร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัวของสามีภรรยา และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ตามสมมติฐานข้อที่ 4 - 6